

**Urška Stanković Elesini,
Nataša Pavla Qualizza, Tanja Hrkač,
Andreja Absec, Barbara Luštek Preskar,
Sanja Jedrinović in Raša Urbas**

Analiza uporabnosti in namembnosti večpredmetnega zvezka pri pouku v prvem razredu osnovne šole

Povzetek: O zvezkih ni veliko zapisanega, pa vendar so ti pomembna podpora učnemu procesu. V prvem razredu osnovne šole morajo učitelji naučiti učence odgovornosti in samostojnosti. To se nanaša tudi na skrb za zvezke (običajno štiri zvezke in več) ter njihovo uporabo. Čeravno se naloga zdi enostavna, pa to ni tako, saj le redki učenci uporabljajo zvezek že v predšolskem obdobju. Predpostavili smo, da bi zvezek (eden namesto treh) z ustrežno stopnjo igrivosti, pestrostjo in razgibanostjo vsebine lahko pripomogel k motivaciji za delo ter učenju odgovornosti in samostojnosti. V ta namen je bil razvit večpredmetni zvezek, katerega vsebina je bila načrtovana in prilagojena razvojni stopnji ter povezana z učnimi cilji. Uporabnost in namembnost večpredmetnega zvezka smo testirali v prvem razredu 15 osnovnih šol. Rezultati so pokazali, da je zvezek primeren za uporabo v prvem razredu, da vključeni liki, zgodba in naloge motivirajo učence, da zasnova zvezka omogoča dobro organiziranost in preglednost snovi ter da naloge, ki sledijo zgodbi, spodbujajo kreativnost pri nadgrajevanju nalog ter s tem prispevajo k celostnemu razvoju.

Ključne besede: večpredmetni zvezek, učni proces, zgodnje poučevanje, medpredmetno povezovanje, delo v skupinah, personalizacija

UDK: 37.091.6.

Strokovni članek

Dr. Urška Stanković Elesini, redna profesorica, Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, Katedra za informacijsko in grafično tehnologijo, Aškerčeva 12, SI-1000 Ljubljana, Slovenija; e-naslov: urska.stankovicesini@ntf.uni-lj.si

Tanja Hrkač, prof. raz. pouka, Osnovna šola Franca Rozmana Staneta, Prušnikova ul. 85, SI-1210 Ljubljana, Slovenija; e-naslov: tanja.hrkač@osfrslj.si

Nataša Pavla Qualizza, mag. graf. inž., Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, Katedra za informacijsko in grafično tehnologijo, Aškerčeva 12, SI-1000 Ljubljana, Slovenija; e-naslov: qualizza.natasha@gmail.com

Andreja Absec, vzgojiteljica predšolskih otrok in prof. telesne vzgoje, Osnovna šola Franca Rozmana Staneta, Prušnikova ul. 85, SI-1210 Ljubljana, Slovenija; e-naslov: andreja.animacije@gmail.com

Barbara Preskar Luštek, lekt. mag., prof. angl. in nem., Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, Aškerčeva 12, SI-1000 Ljubljana, Slovenija; e-naslov: barbara.lustekpreskar@ntf.uni-lj.si

Sanja Jedrinović, mag. prof. pouč. mat. in rač., Center za uporabo IKT v pedagoškem procesu, Univerza v Ljubljani, SI-1000 Ljubljana, Slovenija; e-naslov: sanja.jedrinovic@uni-lj.si

Dr. Raša Urbas, izredna profesorica, Univerza v Ljubljani, Naravoslovnotehniška fakulteta, Katedra za informacijsko in grafično tehnologijo, Aškerčeva 12, SI-1000 Ljubljana, Slovenija; e-naslov: rasa.urbas@ntf.uni-lj.si

Uvod

Zvezek je učni pripomoček, ki se uporablja na vseh stopnjah izobraževanja, skladno z zahtevami pa se spreminjata njegova uporabnost in namen (Santos in de Souza 2005, str. 291–302). Studená poudarja, da je zvezek vsestranski, saj zajema reproduktivne (zapisovanje podatkov, ki jih posreduje učitelj) in produktivne dejavnosti (odzive učencev) (Studená 2011, str. 248–251). Je orodje, ki učenca spodbuja k aktivnemu učenju in nadaljnjemu razmišljanju ter omogoča razvoj tako pisnih kot tudi vizualnih in ustnih komunikacijskih sposobnosti (Gilbert 2005, str. 28–32). A. Gostinčar Blagotinšek v svojem prispevku ugotavlja, da je zvezek podpora učnemu procesu, saj omogoča razumevanje učenčeve osebnosti, formativno spremljanje učenčevega razvoja in napredka, organizirano beleženje podane vsebine ter komunikacijo med učencem, učiteljem in starši. Ker omogoča vpogled v učenčevo razmišljanje in posledično prilagajanje učnega procesa s pregledom, komentiranjem ter ocenjevanjem zapisanega, ponuja dvostransko povratno informacijo (učenec učitelju in učitelj učencu). Zvezek je učenčevo ogledalo. V njem se zrcalijo njegova podoba, samopodoba, odnos do sebe in svojih stvari, delovne in učne navade, interes, odnos do šole, stopnja truda, ki ga vloži v šolsko delo, njegova razmišljanja in stiske, njegove karakterne značilnosti, trenutno razpoloženje in ne nazadnje tudi sposobnosti (Gostinčar Blagotinšek 2014, str. 119–121).

Uporaba zvezka postane samoumevna, ko se ga naučimo uporabljati. Le redki otroci uporabljajo zvezek že v predšolskem obdobju, zato marsikateremu povzroča težavo že prostorska orientacija v zvezku, tj. kako obrniti zvezek, kje nadaljevati, ko zapolni eno stran itd. V prvem razredu se mora naučiti skrbeti za več zvezkov, jih ločiti med seboj in v razredu pospravljati na ustrezno mesto, jih prinašati domov ter nazaj v šolo itd. Da bi bilo učenje odgovornosti in samostojnosti lažje, smo za prvošolce razvili zvezek, ki nadomešča tri ločene zvezke za slovenščino, matematiko in spoznavanje okolja. Predpostavili smo, da bi zvezek (eden namesto treh) z ustrezno stopnjo igrivosti, pestrostjo in razgibanostjo vsebine (Ropič idr. 2003, str. 7) pripomogel k večji motivaciji za delo, preglednosti nad snovjo ter k učenju odgovornosti in samostojnosti. Zvezek smo poimenovali večpredmetni zvezek (v nadaljevanju VP zvezek), njegovo uporabo pa smo predvideli za prvo šolsko pol-

letje, tj. za čas, ko se otrok sooča s spremembami ter prilagajanjem na drugačno okolje in način dela ter z drugačnimi (večjimi) pričakovanji (Istenič 2015).

V sestavku predstavljamo rezultate analize dvoletnega testiranja uporabnosti in namembnosti VP zvezka, v katerem je sodelovalo 76 učiteljev in 909 prvošolcev. Rezultate smo obogatili s komentarji učiteljev in učencev ter prikazali možnosti konkretne uporabe VP zvezka v smeri spodbujanja kreativnosti z nadgradnjo nalog.

Predstavitev projekta

Razvoj večpredmetnega zvezka je potekal skozi različne faze, od prvega prototipa v letu 2015, ki je bil izdelan in sestavljen tako rekoč ročno kot del študijskega projekta, prek pilotnega zvezka, ki smo ga testirali v prvem razredu Osnovne šole Franca Rozmana Staneta Ljubljana (OŠ FRS Ljubljana) v letu 2016, pa vse do projekta *Moj prvi zvezek*, v okviru katerega smo v letih 2018–2020 razvili končno obliko in vsebino zvezka. Projekt *Moj prvi zvezek* se izvaja v sodelovanju med Katedro za informacijsko in grafično tehnologijo Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, OŠ FRS Ljubljana in Oddelkom za predšolsko vzgojo in izobraževanje Mestne občine Ljubljana. V okviru projekta se izvaja anketiranje učiteljev in učencev, katerega rezultati in ugotovitve so prikazani v nadaljevanju.

Večpredmetni (VP) zvezek

Pri razvoju VP zvezka so se upoštevale pomembne značilnosti razvojne stopnje, na kateri so učenci v prvem razredu (tj. obdobju zgodnjega šolanja). Njegova vsebina je povezana z učnimi cilji, ki so v nadaljevanju opredeljeni pri opisih posameznih delov zvezka.

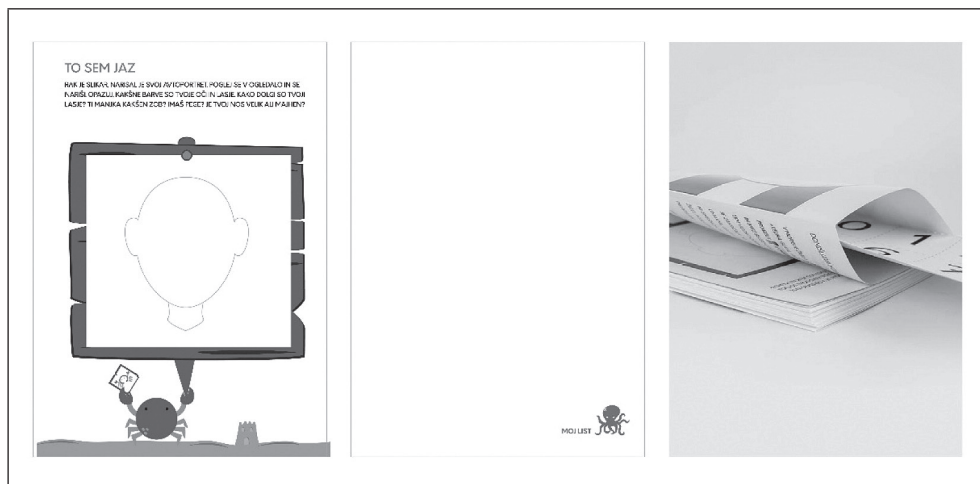
V VP zvezku nastopajo *liki*, ki se, tako kot otroci, razlikujejo po značajih (Slika 1). Ti so »rdeča nit« zvezka, primerni za deklice in dečke. Ilustracije likov ustrezajo namenu in vsebini, brez nepotrebnih vsebinskih dodatkov ter z možnostjo umestitve v različna okolja (Zupančič 2012, str. 5–20). Liki nastopajo v poučni *zgodbi*, predstavljeni v obliki slikopisa (Slika 1) na notranjih straneh sprednje in zadnje platnice, pri čemer smo delno upoštevali priporočila C. Sokolove (2009, str. 85–89). Skladno z učnimi cilji zgodba spodbuja govorno nastopanje in igranje vlog, življenje v glavne junake ter razvija jezikovno, skladiščno in slogovno zmožnost v primeru nadgradnje. Zgodba s slikopisom spodbuja tudi prvo branje in razvija tehniko branja enostavnih povedi z velikimi tiskanimi črkami ter tudi že branje z razumevanjem. Ob poslušanju zgodbe učenci razvijajo percepcijske zmožnosti ter doživljajo interpretativno prebrano zgodbo, z nadgradnjo pa domišljjsko predstavo književne osebe izrazijo s kombinacijo risbe in zapisa (strip). Hkrati pa nekatere izmed njih ozaveščajo uprizorjanje gledališkega dogodka. Liki v zvezku niso prvoosebni pripovedovalci. To vlogo prevzame (navidezni) pripovedovalec, ki učenca nagovarja skozi zvezek.

Slika 1: Liki (morske živali), del slikopisa in izgled zvezka (avtorica fotografije Veronika Štampfl)

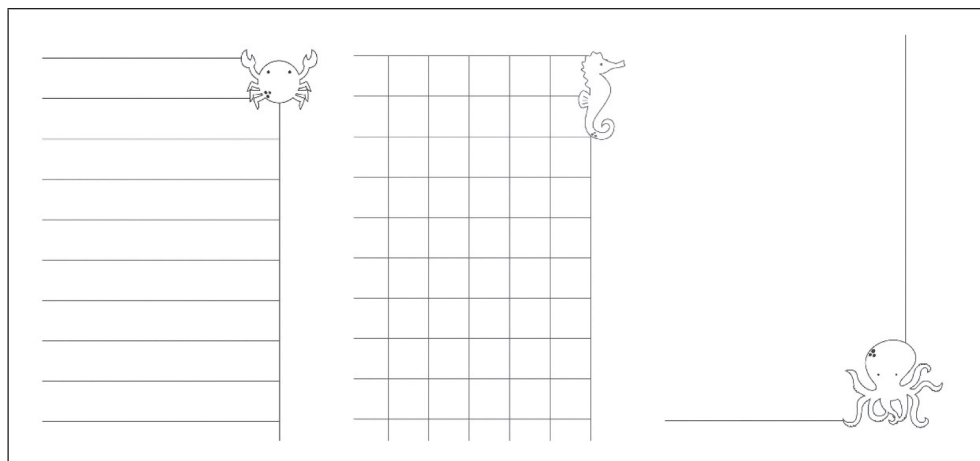
A. Gostinčar Blagotinšek navaja, da je zvezek učenceva last, zato je prav, da mu ga omogočimo posebiti (Gostinčar Blagotinšek 2014, str. 119–121). Kadar učenec ustvarja v zvezek na svoj način, vanj izlije sebe in ga tudi ponotranji. Zvezek postane del njega (Novak 2020, str. 6–13). Učenec poseiblja VP zvezek na več načinov (Slika 2):

- Z risanjem avtoportreta na strani To sem jaz – učenec lahko razvije bolj oseben odnos do zvezka, če se skozenj lahko izrazi, pokaže svoj značaj, razpoloženje ipd. in ne zgolj izvaja navodila učitelja. To lahko doseže, če se nariše tako, kot se sam vidi, in izrazi svojo samopodobo (Pogačnik-Toličič 1986, str. 9–10).
- S poljubnim risanjem slik po dodanih praznih listih, označenih z imenom Moj list, učenec izrazi trenutno počutje, razmišljanje o dogodku, pojavu, predmetu, pokaže svoje interese, ki jih drugače ne zna ali ne upa besedno izraziti. Otroška risba ima vedno globok pomen, saj otroci prav ničesar ne narišejo slučajno. Njihove risbe so sporočila, v njih se izražajo želje, pa tudi stiske, predvsem pa to, kako doživljajo čustvene odnose v okolju (prav tam). Skozi risbo lahko tako učitelj ugotavlja motorično zrelost in stilne posebnosti psihomotoričnega izražanja (formalni vidik) ter emocionalno in tematsko doživljanje učenca (vsebinski vidik) (Tušak 1997).
- Z uporabo dveh skrivnih žepkov, narejenih iz platnic – vanju učenec spravlja svoja sporočila, ideje ipd.

Slika 2: Naloga *To sem jaz*, primer praznega lista *Moj list* in skrivni žep v VP zvezku (avtorica fotografije Veronika Štampfl)

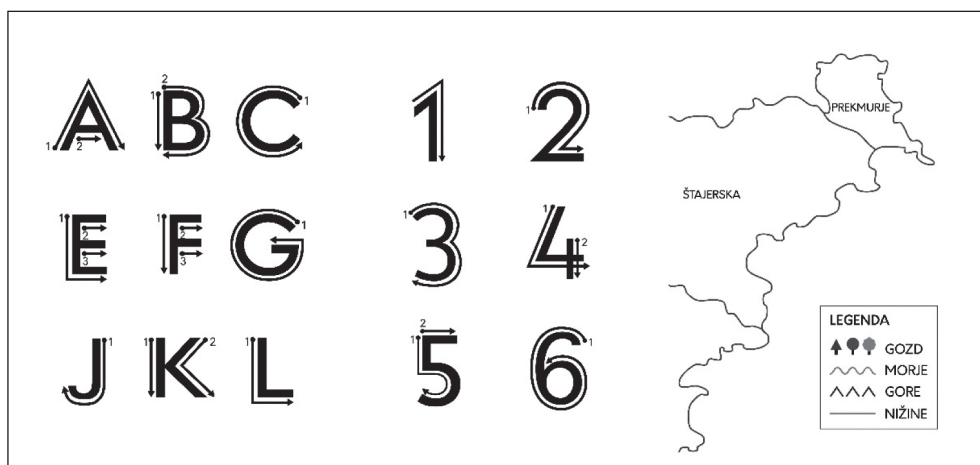
Zvezek ima tri ločene *predmetne razdelke* (Slika 3). Zaradi lažje učenčeve orientacije v VP zvezku vsak predmetni razdelek zaznamuje druga vrsta listov (črtasti, karo in brezčrtni) ter eden od likov. Na listih so dodani okvirji, v katere učenci pišejo in rišejo. Črtastim listom za slovenščino namenoma niso dodane vmesne črte, saj za pisanje velikih tiskanih črk, s katerimi učenci začnejo opismenjevanje v prvem razredu, teh ne potrebujejo. Kako se trije predmeti povezujejo v zasnovi celotnega zvezka, je prikazano v rezultatih, kjer so dodani tudi primeri njegove praktične uporabe in odzivi.

Slika 3: Listi v predmetnih razdelkih: črtasti list z rakom (slovenščina), karo list z morskim konjičkom (matematika) in brezčrtni list s hobotnico (spoznavanje okolja)

Predmetni razdelki so zaradi lažjega iskanja ločeni z različnimi barvnimi kartoni. Na barvnih kartonih za slovenščino in matematiko so dodani *diagrami zapisov črk in števil* (Slika 4), s čimer se učenci usmerjajo k večji samoiniciativnosti in samopreverjanju v učnem procesu ter delno tudi že k prevzemanju odgovornosti za lastno učenje. Slednje je v učnem procesu izjemnega pomena in ena od ključnih kompetenc učenja za življenje, v sklopu katerega je pomembno učence usposobiti tudi za to, da se bodo znali učiti v različnih učnih okoljih (Ažman idr. 2014, str. 7). Ko učenec sam preveri nalogo in morebitno napako tudi popravi, ima občutek, da je sam pravilno opravil nalogo in mu rešitve ni povedal učitelj. S tem se razvijajo pozitivna samopodoba in zaupanje vase ter ponos.

Na barvnem kartonu razdelka spoznavanje okolja je upodobljen *zemljevid Slovenije*. Vanj učenec s simboli iz legende vriše značilnosti posameznih pokrajin (Slika 4) ter se na sebi ustrezen način uči risati in brati zemljevid. Skladno z učnimi cilji učenci skozi nalogo spoznajo osnovne geografske pojme (hrib, gora, ravnina, reka, morje, polje, gozd) ter ob njih tudi razporeditev geografskih enot na ozemlju Slovenije. Naloga je povezljiva z različnimi tematskimi sklopi iz učnega načrta (Učni načrt za spoznavanje okolja 2011, str. 7–19) (z možnostjo medpredmetnega povezovanja ali sodelovalne oblike dela).

Slika 4: Primer diagramov zapisa črk in števk ter dela zemljevida z legendo

Dvanajst dodatnih *nalog* na koncu VP zvezka je oblikovanih v skladu z učnimi vsebinami predmetov v prvem razredu. Naloge povezuje tematska zgodba – potovanje po Sloveniji. Učitelj lahko naloge poljubno nadgrajuje, jih predstavi kot del zgodbe, ki jo sam ustvarja ali pa jo (so)ustvarja z učenci, in tako spodbuja razvijanje domišljjskega ustvarjanja. Skladno z učnimi cilji učenci prvega razreda s pomočjo nalog razvijajo svojo jezikovno, narodno in državljansko zavest.

Skozi naloge učenci razvijajo logično razmišljanje (polnjenje nahrbtnika za na pot (Slika 5: *Pripravi nahrbtnik*), samostojnost (učenje zavezovanja vezalk), motoriko/grafomotoriko in zmožnost sledenja pisnemu/slikovnemu navodilu

(zgbiranje papirja v obliki želoda in košarice, nadaljevanje risanja različnih sledi), višje miselne procese in kritično razmišljanje (primerjanje in prepoznavanje oblik, znakov in postavljanje teh na pravo mesto ali v pravi položaj (Slika 5: *Prebrisani Trubar*)), besedišče skozi igro vlog (obris kurenta (Slika 5: *Kurent*), ki spodbuja pripovedovanje zgodb) in prostorsko orientacijo (spredaj, zadaj, pod, nad itd.). Z nalogami, ki se navezujejo na letni čas, učenci časovno raziskujejo, opredeljujejo in pojasnjujejo dogodke in spremembe v izbranem letnem času.

Učenec skladno z učnimi cilji spozna pomen posebnih dni, praznikov (dan reformacije, dan spomina na mrtve itd.), razume sorodstvene odnose v družini (družinsko drevo), spozna nekatere značilnosti slovenskega podeželja, drugačnost življenja v preteklosti, pomembnost ohranjanja kulturne dediščine ter pomen starih ljudskih praznovanj in običajev (kozolec, hrast, koruza, kurent), se spoznava z načini delovanja družbe, svobodnim odločanjem vsakega posameznika ter njegovimi osebnimi pravicami (referendum), razvija domovinsko pripadnost (potuje po pokrajinah Slovenije, spozna Trubarja in Prešerna) itd.

PRIPRAVA NAHRBTNIK
 POBUJ SE MILO NA POTOVANJE. PRIPRAVI SI HORA NA HRSTKI V SOBNI A VELEKO PREDSTOVI Z BARIVO MEDLE. VOZEV V NAHRTNIK TODE TRIDNETE, KI BI BILO POTROBNA NA POTOVANJU

PRIBRISANI TRUBAR
 POPOTNI SO PRIPETI NA BAŠICO PRVILNIH LAŠČAH, KJE SE JE ROBE. PRIBOJE TRUBAR NA TELA JE PRVO KURECI IN PRVI LČENKI V SLOVENSKEH ŠTIBLI BJE LČENKA JE SIBE V SPODNI TAPK RAPOČI AJ ČOB IN PRIBOJE NASLOV

KURENT
 RAK SE JE ODLOČIL DA HOVA PRILIKI POHLAD. POVSAGGA MU BO KURENT. KI S SODI V SKRVA KEM IN ŽIVONILNIH ODGANJA ŽINO. KAK JE NARISAL KURNTA, TI RA SA DOKONČAJ!

USANKA
 V KVADRAT ZA VS ČRKO, KI STOI NA SPEDNI BESIDI NAHRBTNIK.

USANKA
 IBE PRIBOJE IN BJE LČENKA. KI SI GA ZAPISAL ZGORAL. PATA LE PRVO SKRUPICE ČRKO KAJI KI NI JO VSEB V KVADRAT.

USANKA
 KATRA ČRVA V BESIDI KURENTI TE SPOMINJA NA OSRKO. NERECOVNA ŠTIPKA ŽANJE JO V KVADRAT.

Slika 5: Primeri nalog od leve proti desni: Pripravi nahrbtnik, Prebrisani Trubar in Kurent

Za dodatno motivacijo so naloge opremljene z ugankami (Slika 6), ki pripomorejo h glasovni analizi in glasovnemu zavedanju na zanimiv in motivacijski način. Učenec z reševanjem ugank razvija sklepanje, logično mišljenje, miselno povezovanje (miselne operacije).

UGANKA	
<input type="text"/>	V KVADRAT ZAPIŠI ČRKO, KI STOJI NA SREDINI BESEDE NAHRBTNIK.
1	
UGANKA	
<input type="text"/>	KATERO BARVO DOBIŠ, ČE ZMEŠAŠ VSE BARVE? PRVO ČRKO TE BARVE VPIŠI V KVADRAT.
5	
UGANKA	
<input type="text"/>	KATERA ČRKA V BESEDI KURENT TE SPOMINJA NA OBLIKO NJEGOVEGA JEZIKA? ZAPIŠI JO V KVADRAT.
11	

Slika 6: Primeri ugank

Potek raziskave

Testiranje uporabniške izkušnje VP zvezka je bilo izvedeno v sklopu projekta *Moj prvi zvezek* v šolskih letih 2018/19 in 2019/20. VP zvezek je imel v času testiranja enako vsebino in izgled. Testiranje VP zvezka je bilo izvedeno v 18 šolah (5 v prvem in 13 v drugem letu testiranja) v Mestni občini Ljubljana. Šole nismo izbirali, temveč so se na poziv Mestne občine Ljubljana same prijavile v projekt *Moj prvi zvezek* v šolskih letih 2018/19 in 2019/20. Pri testiranju VP zvezka je skupaj sodelovalo 76 učiteljev (28 v prvem in 48 v drugem letu) iz 38 razredov (12 v prvem in 26 v drugem letu) ter 909 učencev (273 v prvem in 636 v drugem letu testiranja).

Raziskovalni instrumenti

Anketni vprašalnik za učitelje je bil sestavljen iz uvodnega nagovora, osnovnih podatkov in 14 ločenih sekcij. Med osnovne podatke smo vključili ime in priimek učiteljice, osnovno šolo, kjer poučuje, razred, ki ga poučuje, število učencev v razredu, za kakšen namen so uporabljali VP zvezek ter možnost nadaljnje komunikacije. Posamezne sekcije v nadaljevanju anketnega vprašalnika so se razlikovale po tematiki: uporabnost, teža VP zvezka, spiralna vezava, liki in zgodba, platnice, prvi list *To sem jaz*, vmesni barvni kartoni pred razdelki posameznih predmetov, listi v razdelkih za posamezne predmete, dodatne naloge v razdelku *Potujem in spoznavam*, nalepke, številčni kartoni, številčni trak, primerjava VP zvezka z uporabo treh klasičnih zvezkov, v zadnji sekciji pa smo jih povprašali o možnosti nadaljevanja uporabe VP zvezka v naslednjem šolskem letu. Uporabljena so bila vprašanja zaprtega in odprtega tipa. Na vprašanja zaprtega tipa so anketirani odgovarjali s pomočjo petstopenjske lestvice strinjanja z navedenimi trditvami: se nikakor ne strinjam,

se ne strinjam, se delno strinjam, se strinjam, se popolnoma strinjam. Za lažjo interpretacijo rezultatov so bili kot strinjanje s trditvami povzeti deleži z označenimi stopnjami »strinjam se« in »popolnoma se strinjam«; preostali deleži odgovorov »se nikakor ne strinjam, »se ne strinjam in »se delno strinjam« pa so bili uvrščeni med nestrinjanje s trditvami. Anketni vprašalnik je bil učiteljem posredovan prvo leto v tiskani, drugo leto pa v digitalni obliki, pripravljeni v spletni aplikaciji 1Ka (Center za družboslovno informatiko, Univerza v Ljubljani«). Zbiranje podatkov je v šolskem letu 2018/19 potekalo v času od 15. 1. do 30. 6. 2019, v šolskem letu 2019/20 pa od 15. 1. do 30. 6. 2020. V poglavju »Rezultati so predstavljeni odgovori na večino postavljenih vprašanj, smo pa izpustili tiste, ki se nanašajo na tehnični del zvezka, npr. spiralna vezava, platnice, teža, nalepke, saj niso predmet tega prispevka.

Anketni vprašalnik za učence je bil sestavljen iz 17 trditvev. Trditve so bile kratke, strinjanje/nestrinjanje z njimi pa so izrazili z obkrožanjem odgovorov »da«, »ne vem«, »ne« ali pa so preprosto pobarvali piktograme (vesel/resen/žalosten obraz), ki so ustrezali omenjenim odgovorom. Trditve smo oblikovali tako, da niso bile dvomljive in da so učenci v primeru pozitivnih odzivov vedno lahko odgovorili z odgovorom »da«. Tak primer dvomljive trditve je bil npr. »Zvezek je pretežak«. Učenci, za katere zvezek ni bil pretežak, so morali odgovoriti z »ne«, kar jih je pri prvem testiranju zmedlo, zato smo v naslednjih testiranjih uporabili obrnjeno trditve, in sicer »Zvezek je primerne teže«. Vključno z anketnim vprašalnikom so učenci izpolnili še dodaten list, na katerem so bile slike nalog iz razdelka *Potujem in raziskujem*. Tako kot pri trditvah so tudi pri teh slikah nalog morali učenci obkrožiti ali pobarvati ustrezen piktogram glede na svoje mnenje o posameznih nalogah. Anketiranje učencev je bilo izvedeno skupaj z učitelji v njihovih učilnicah, pri čemer so bile trditve tudi izhodišče za pridobivanje dodatnih mnenj učencev. Pridobivanje podatkov je potekalo v istem obdobju kot anketiranje učiteljev. Tako kot rezultati anketnega vprašalnika za učitelje so tudi rezultati pri učencih predstavljeni v poglavju Rezultati, pri čemer smo izpustili tiste, ki se nanašajo na tehnični del zvezka, npr. spiralna vezava in nalepke, saj niso predmet tega prispevka.

Odgovori, pridobljeni na vprašanja zaprtega tipa, so bili kvantitativno obdelani s pomočjo programa Excel (Microsoft), odgovori na vprašanja odprtega tipa pa so služili kot dodatna pojasnila o uporabljivosti in namenskosti VP zvezka.

Raziskovalni vzorec

Na anketni vprašalnik se niso odzvali učitelji iz vseh sodelujočih šol – odzvalo se je 52 učiteljev oz. 68,4 % vseh v testiranju udeleženih učiteljev. V rezultatih ta delež učiteljev pomeni 100 % anketiranih. Med anketiranimi so bili en učitelj in 51 učiteljic. S pomočjo intervjujev so bila pridobljena še osebna mnenja učiteljev o VP zvezku ter izvedbi pouka z njim. Intervjuji so bili izvedeni z desetimi učiteljicami in enim učiteljem.

V anketi za učence je sodelovalo 334 učencev oz. 36,7 % vseh učencev, udeleženih v dvoletnem testiranju VP zvezka. V rezultatih ta delež učencev pomeni 100 % anketiranih. Anketiranje učencev nismo izvedli v vseh udeleženih šolah, temveč v

petih šolah v letu 2019 in treh šolah v letu 2020. Med anketiranimi je bilo 49,1 % dečkov in 50,9 % deklic. Vsi anketirani učenci so morali imeti podpisano izjavo staršev o strinjanju z anketiranjem.

Rezultati z razpravo

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati v dveh sklopih. Prvi sklop je povezan z rezultati in ugotovitvami, ki se nanašajo na pripravo na delo z VP zvezkom, medtem ko v drugem sklopu predstavljamo rezultate dela z VP zvezkom pri pouku. Rezultati anketnih vprašalnikov tako za učitelje kot za učence so prikazani skupaj ali posebej, odvisno od obravnavane tematike; tako prvi sklop, ki se posveča pripravi na učno uro, vključuje večinoma odgovore učiteljev, medtem ko drugi sklop vključuje tudi odgovore učencev.

Priprava na delo z VP zvezkom

Pred začetkom šolskega leta so učitelji dobili svoje VP zvezke in priporočila za uporabo, da so se lahko *pripravili na pouk*. Omenjeno pripravo je izvedlo 75 % anketiranih učiteljev. Učitelji, ki so uporabo VP zvezka skrbno načrtovali, so zvezek bolje razumeli in ga tudi učinkoviteje uporabili/nadgradili ter prispevali predloge, kot je bilo razvidno iz intervjujev.

Učencem so učitelji VP zvezek pred uporabo predstavili večinoma skozi zgodbo v slikopisu.

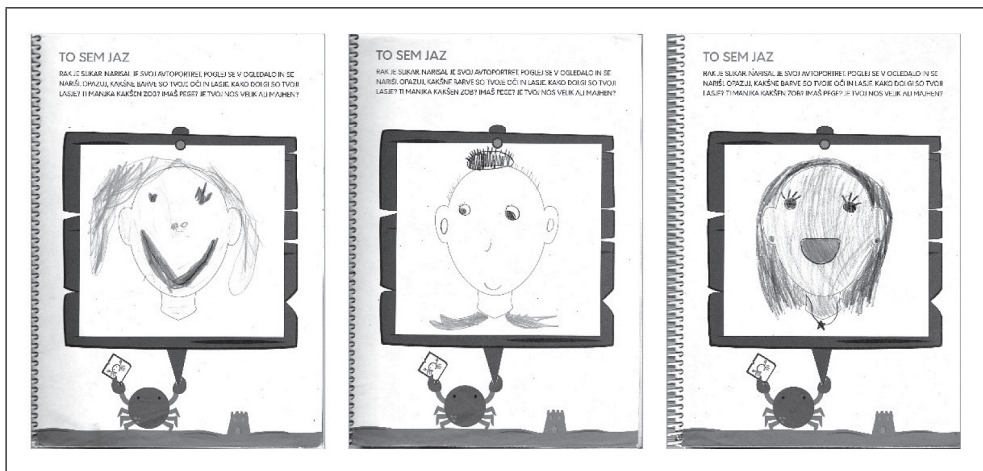
Učitelji so VP zvezek v 51,9 % uporabljali pri rednem pouku, 17,3 % v podaljšanem bivanju, 30,8 % učiteljev pa je zvezek uporabljalo v kombinaciji rednega pouka in podaljšanega bivanja. Tisti, ki so VP zvezek uporabljali pri rednem pouku, večinoma niso imeli dodatnih (klasičnih) zvezkov, če pa so jih imeli, so VP zvezku namenili drugo vlogo, npr. za opismenjevanje, upodabljanje pravljic. Učitelji so bili pri uporabi VP zvezka zelo suvereni, pri tem pa so, kot bo razvidno v nadaljevanju, pokazali tudi veliko kreativnosti.

Delo z VP zvezkom

Večina učiteljev (96,1 %) je potrdila *primernost izbranih likov* (Slika 1) in dodala, da so dodatna motivacija za delo pri pouku (op. učiteljice: »ker spominjajo na čas, preživet na morju«). Učenci so like poimenovali, hkrati pa opozorili, da nimajo »ust«. Zupančič navaja, da »otrok ilustracije podrobno preučuje, se potaplja vanje in odkriva skrite, komaj opazne podrobnosti« (Zupančič 2012, str. 5–20). V pogovoru z učenci, ali je potrebno, da imajo liki usta, so ti sklenili, da »risanje ust ni potrebno, saj so to le slike. Seveda pa oni vedo, da imajo živali usta.« Med liki so bili učencem najbolj všeč morski konjiček (26 %), morska zvezda (24,4 %) in kit (20,8 %). V zgodbi so ravno ti liki tisti, ki se spoprimejo s težavo. In čeravno je težava »večja«

od njih, zberejo pogum in jo z vzajemnim sodelovanjem rešijo. Za učence so ti liki pravi junaki zgodbe, otroci pa imajo junake običajno radi. Da je *zgodba ustrežna in poučna*, se je strinjalo 94,1 % učiteljev, enak delež učiteljev se je prav tako strinjal, da je slikopis (Slika 1), v katerem je zapisana zgodba, primeren in čitljiv. Zgodba je bila vseh tudi večini učencev (76,0 %).

Kar 98 % učiteljev je bilo mnenja, da je *risanje avtoportreta* pomembno, saj »pove veliko o tem, kako se otrok počuti ob vstopu v šolo, kako doživlja in vidi sebe (samopodoba), in da je avtoportret njegovo trenutno čustveno ogledalo«. Risanje avtoportreta se je učiteljem zdela primerna naloga za začetek šolskega leta, saj »motivira za nadaljnje delo in povezuje učenca z zvezkom«. Ker je risanje avtoportreta zahtevno, so učenci v nekaterih razredih uporabljali ogledala, ali pa, kot je napisala ena od učiteljic, »so hiteli gledat se v ogledalo, saj se niso znali narisati«. Nalogo so v nekaterih razredih učiteljice nadgradile, npr. ob koncu šolskega leta so učenci ponovno narisali svoj avtoportret in nato primerjali svoj razvoj v risbi; v drugem primeru so se »učenci narisali take, kot bi jih narisal slikar rak (tako, kot jih vidi on), in na ta način je njihov avtoportret postal veliko bolj oseben in domiseln«.

Slika 7: Primeri avtoportretov

74,9 % učencem je bilo glede na odgovore vseh, da imajo samo en zvezek za tri predmete. *Predmetnim razdelkom* so v nekaterih razredih dodelili imena po narisanim liku, npr. razdelek za slovenščino so poimenovali »listi z rakcem«, »pri raku« itd. Učitelji (94 %) so dodali, da so se učenci zaradi narisanih likov in poimenovanja razdelkov lažje orientirali po zvezku. Slednje so jim omogočali tudi barvni kartoni, ki »spodbujajo in razvijajo večdelno predstavo in orientacijo v neki celoti«, je ugotovilo 92,2 % učiteljev. 13,7 % učiteljev je predlagalo kartone v bolj kontrastnih barvah (obstoječi so namreč v nežnih modrih odtenkih).

Manjši delež (24,0 %) učiteljev je bil mnenja, da bi morali imeti črtasti listi vmesno črto, ki pomaga pri učenju pisanja črk. V pogovorih smo ugotovili, da v njihovih šolah začenjajo z učenjem malih tiskanih črk že v prvem razredu, zato so

tudi pogrešali vmesno črto. Med zanimivimi je bila tudi opomba glede barve črt črtastih listov, namreč da »je rdeča barva, v kateri so izrisane črte v razdelku za slovenščino, preveč agresivna, zato bi bilo bolje, da so črte sive ali modre«. Pri razvoju VP zvezka se ni razmišljalo o možnosti motečih barv (npr. za učence z disleksijo), je pa to dobro izhodišče za nadaljnji razvoj VP zvezka.

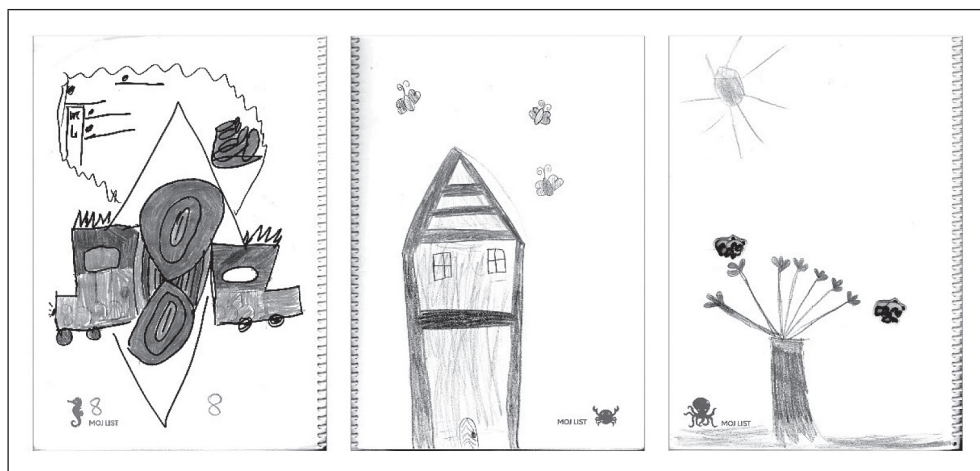
Zanimiva ugotovitev nekaterih učiteljev je bila, da VP zvezek omogoča lažje sledenje pri medpredmetnem povezovanju. Tako so učenci v sklopu *Jesen* pri spoznavanju okolja risali različno sadje in zelenjavo, ki jih v tem času pobiramo na vrtu, ter jim določili značilno barvo, na podlagi barv pa priredili še druge ustrezne sadeže in zelenjavo. Pri matematiki so jih razvrščali po velikosti in obliki ter risali plodove v izbranem ponavljajočem se vzorcu. Pri slovenščini so obravnavali književno besedilo, prekmursko pravljico z naslovom *Janček Ježek*, ter ločili glavne in stranske književne like, ki so jih tudi ilustrirali. Celotno delo posameznega dne oz. tedna je bilo zabeleženo v enem zvezku, kar je omogočilo lažji pregled šolskega dela.

Čeprav je večina učiteljev menila, da so *diagrami črk* (84,3 %) in *številke* (88,2 %) (Slika 4) uporabni, pa jih nekateri niso uporabljali, ker določene črke/številk zapisujejo drugače. Drugi učitelji so diagrame izkoristili za prikaz različnih (a tudi pravih) možnosti zapisov črk učencem, pri čemer so nato v dogovoru z učenci uporabili le eno vrsto zapisa. Med opombami smo zasledili, da je učiteljica učence, ki si niso zapomnili poteznosti številke in črk, z besedami usmerila k preverjanju pravih zapisov na barvnih kartonih. Tako je učenec lahko sam preverjal in popravljal svoj zapis, s čimer ga je spodbujala k samopreverjanju in samostojnosti. Učencev, ki so si pri zapisovanju črk in števil pomagali z diagrami, je bilo 46,3 %. Učiteljem je bila všeč debelejša linija izpisanih črk in številke. Nekateri so si želeli večjih črk, po katerih bi lahko učenci vlekli s prsti, predlog pa je bil tudi uvedba »čarobne pike«, iz katere izhaja veliko črk in številke.

Kar 85,7 % učiteljev je menilo, da so *prazni listi* (*Moj list*) v posameznih razdelkih uporabni. Tretjina anketiranih učencev (32,3 %) je *Moj list* uporabila za prosto ustvarjanje, medtem ko so pri 48,4 % učencev okvirne izhodiščne smernice (oz. le nekaj malega – namig oz. usmeritev (Novak 2020, str. 6–13)) dali učitelji, razvoj izdelka pa prepustili učencem (Preglednica 1). Preostali učenci (19,3 %) so *Moj list* zapolnili z rednimi vsebinami. Opomba učiteljice je bila, da so učenci »v primeru prostega ustvarjanja z delom hitro končali«. Za večino šestletnikov je značilna kratkotrajna pozornost (Kadivnik 2019, str. 25–28), zato je učenec od prvega šolskega dne vključen v proces učenja vztrajnosti, natančnosti ter razvijanja kreativnih idej. Pri tem mu s spodbudami in namigi pomaga učitelj, prazni listi pa se tako zapolnijo s kreativnimi slikami, idejami, ki postanejo del galerije dosežkov, kar spodbudno vpliva na notranjo motivacijo učenca (Marentič Požarnik 2018, str. 195–214).

Slovenščina	Matematika	Spoznavanje okolja
Narisali so ilustracije prebranih knjig; izdelali svoje naslovnice; upodobili domišljjske risbe, oblikovane iz črk (Slika 8), ustvarjalno oblikovali z vzorci.	Ustvarili so domišljjsko risbo, oblikovano iz števil (Slika 8); risali od enega do deset poljubnih predmetov/živali.	Narisali so šolo; dobili so nalepko živali in okoli nje narisali okolje, v katerem živi (Slika 8); oblikovali so plakat o letnem času; narisali so svoje prijatelje, najljubšo žival, najljubši kotichek v Sloveniji.

Preglednica 1: Primeri vsebin, ki so jih učenci pri posameznih predmetih ustvarili na praznem listu (Moj list)

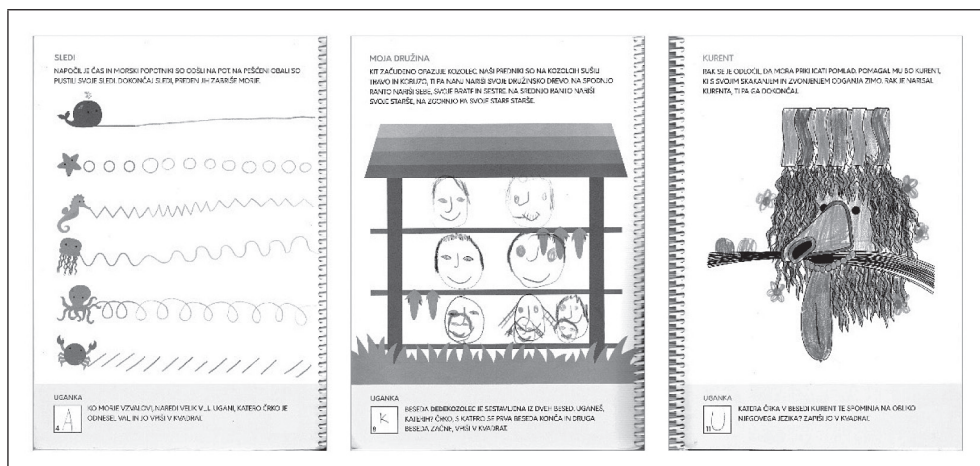

Slika 8: Primeri izpolnenih praznih listov Moj list od leve proti desni: domišljjska risba iz števil, domišljjska risba iz črk, okolje okoli nalepke živali

Po mnenju 77,6 % učiteljev je bil izrisani *zemljevid Slovenije* (Slika 4) razumljiv. 68 % učiteljev je menilo, da je primeren za uporabo pri pouku v prvem razredu, medtem ko je skupaj z učenci *zemljevid* izpolnila manj kot polovica anketiranih učiteljev (48,9 %). Slednji so barvanje *zemljevida* vključili v različne tematske sklope učnega načrta (Učni načrt za Spoznavanje okolja 2011, str. 7–19), npr. okoljska vzgoja – naravno in grajeno okolje, prostor – domači kraj, čas – spremembe v različnih letnih časih (pomlad) itd. V eni od sodelujočih šol so barvanje *zemljevida* vključili v šolski projekt *Moja geografija*. V razredih, kjer *zemljevida* niso pobarvali, so kot razlog navedli, da »nekateri otroci niso razumeli navodil« ter »da je bila naloga težja od drugih« in zato neprimerna za prvi razred. Nasprotno pa je manjše število učiteljic menilo, »da je prav, da zvezek od učencev zahteva več, saj se jih s tem spodbuja k učenju«. Tu želimo dodati navedbo avtorjev Ažman idr. (2014), da moramo »v okviru vseživljenjskega učenja učencem ne le predati bogato znanje in jih urediti v različnih spretnostih, temveč jih je treba usposobiti tudi ali pa predvsem za to, da se bodo v različnih učnih okoljih znali učiti.« (Ažman idr. 2014, str. 7) Kot je navedeno v nadaljevanju, je postalo učenje ena od ključnih kompetenc, ki jo sestavljajo odnos do učenja, veščine učenja in znanje.

Slednje zajema »širno področje védenja o svetu okoli nas, učenje učenja pa poudarja tudi znanje o samem sebi kot učencu« (prav tam).

Dodatne naloge so bile razumljive, kar je potrdilo 85,4 % učiteljev. Da ustrezajo razvojni stopnji prvošolcev, je potrdilo 70,8 % učiteljev, le 43,8 % učiteljev pa je z učenci rešilo vse naloge. Nekateri učitelji so naloge uporabili za »zaposlitev uspešnejših učencev« ter dodali, da »so naloge popestrile pouk«, da so »primerno zahtevne in spodbudne, poučne in raznolike«. Dvanajst od petnajstih nalog so učitelji uvrstili med uporabnejše (Slika 9).

Slika 9: Primeri izpolnjenih nalog od leve proti desni: Sledi, Moja družina in Kurent

Učitelji so naloge povezovali z rednimi vsebinami, jih uporabili kot motivacijo na začetku ali ob zaključku predstavitve učne snovi, za poglobitev učne snovi (na področju domovinske vzgoje, etnologije in kulturne dediščine) in za preverjanje. Nadgradili so jih s plesom, pesmicami, pravljicami, slikovnim materialom, sprehodi v naravo itd. (Preglednica 2). Gre bolj za razvijanje različnih lastnih poti razmišljanja pri učencih, upošteva njihove dosedanje izkušnje in predstave ter za razvijanje ustvarjalnosti, iskanje svojih idej, rešitev ter za zmožnost prikaza rešitve z razmišljanjem v detajlih. Tak primer je divergentna naloga *Kurent*, kjer imajo vsi učenci enako osnovo (obris kurenta), iz katere s svojim načinom razmišljanja ustvarijo zgodbo o kurentu, predstavijo idejo in pokažejo razumevanje običaja z dokončevanjem osnove glede vsebine in tehnik.

Naloga	Nadgradnja naloge (citirane navedbe učiteljev)
<i>Kurent</i>	»Spoznali smo kurenta in druge pustne like ter jih ob vodenju slikarke likovno ustvarjali.«; »Kurenta smo povezali s pustnimi običaji na Slovenskem.«; »Kurent – tipična slovenska maska. Pustovanje kot ljudski običaj.«
<i>Zmešaj barve</i>	»Zmešaj barve sva nadgradila v povezavi z LUM, ¹ da so učenci dejansko mešali barve.«; »Učencem sva dali barve in jih prepustili ustvarjanju – mešanju barv, eksperimentiranju in iskanju odtenkov.«; »Uvod v likovno umetnost.«
<i>Moja družina</i>	»Sva nadgradila pri SPO ² pri spoznavanju družin in družinskih vezi.«; »Mojo družino smo nadgradili in povezali s sodelovanjem staršev.«; »Kozolec je bil odličen zaključek obravnave družine, nastala so odlična družinska drevesa.«; »Pri družini smo se pogovarjali (tudi) o družinskem drevesu.«
<i>Doktor Fig</i>	»Sva nadgradila z razlago kulturnega dne in pisateljevim delom in življenjem.«; »Spoznali smo pesnika in njegovo življenje ter brali Povodnega moža.«; »Dr. Fig – dobili smo navdih in zgibali veliko drugih origamijev.«
<i>Zaveži vezalke</i>	»Sva nadgradila z utrjevanjem leva, desna.«
<i>Prebrisani Trubar</i>	»Prebrisane Trubarja smo uporabili kot uvodno motivacijo v povezavi s praznikom.«; »Primož Trubar – prva slovenska knjiga.«
<i>Hrastov plod s kapico</i>	»Nadgradnja z glasbeno pravljico Domišljavi želodek, učenje pesmice, iskanje hrastovih plodov v gozdu.«
<i>Pripravi nahrbtnik</i>	»Z učiteljico sva nalogo nadgradili in uporabili pri temi Moja šolska torba.«; »Nariši, kaj vzameš v šolo, k babici, na morje ...«; »Odhod na športni dan.«; »Nahrbtnik smo povezali s potovanji, počitnicami, tujimi deželami itd.«
<i>Referendum</i>	»Po razlagi in reševanju referendumov v večpredmetnem zvezku smo izpeljali volitve za predsednika razreda.«; »Večkrat smo izvedli svoj referendum o tem, kaj bomo počeli.«

Preglednica 2: Nadgradnje nalog iz razdelka *Potujem in raziskujem*

¹ LUM = Likovna umetnost; ² SPO = Spoznavanje okolja

Naloge so omogočale, da so učitelji sami izbirali cilje, ki so jih uresničevali z nadgradnjo posamezne naloge. Zvezek so tako personalizirali tudi učitelji.

Tako kot učitelji so tudi učenci izrazili mnenje o nalogah. 76 % učencev je menilo, da so te enostavne, 79,2 % pa, da so navodila nalog razumljiva. Med nalogami sta jim bili najbolj všeč *Zaveži vezalke* (9,6 %) in *Spet doma* (9,5 %), sledile so *Zmešaj barve* in *Referendum* (s po 9,1 %), *Prebrisani Trubar* (8,8 %), *Hrastov plod s kapico* (8,5 %) itn.

Skrivne žepke je 78,4 % učiteljev označilo kot uporabne, v manjšem deležu (54,9 %) pa so jih dejansko uporabili za shranjevanje izdelkov (npr. majhne risbice, origamije), spominkov, sporočil za starše, učnih pripomočkov ali nagrad za šolsko delo (npr. nalepke). Ena od učiteljic je še navedla, da »lahko učenci tudi prijateljska ali ljubizenska sporočila spravijo v sošolčev/sošolkin zvezek in zvezek nenadoma postane osebni poštni nabiralnik«.

Sklepno mnenje o VP zvezku

Večina učiteljev (82,7 %) je menila, da je ideja o VP zvezku zanimiva, njegova uporaba pri pouku pa možna (88,5 %). 82,5 % učiteljev je menilo, da je pouk z VP zvezkom zanimiv, 59,2 % pa, da je delo z VP zvezkom zabavno. 82,7 % učiteljev

se je strinjalo s trditvijo, da je uporaba VP zvezka za učence zanimiva izkušnja. Zvezek se jim je zdel drugačen, zanimiv, zabaven, sprejeli so ga z radovednostjo in zanimanjem, saj je, kot je zapisala ena od učiteljic, »omogočal različne načine izražanja, uporabo različnih pisal, jih bolj usmerjal k hitremu iskanju določenega predmeta, saj jih je ustrezna morska žival na to spomnila«. 71,2 % učiteljev je navedlo, da so učenci poimenovali zvezek z različnimi imeni, npr. Kitkov zvezek, Kit, Debel zvezek, Zvezek modri kit, Prvi zvezek, Špiralast zvezek, Morske pošasti, ter da so se učenci z zvezkom »povezali«. Prav tako kot učiteljem je bil VP zvezek všeč tudi večini učencev (84,6 %).

78,8 % učiteljev je menilo, da je pouk z VP zvezkom potekal normalno, da niso bile potrebne večje prilagoditve pouka, da so lahko vsebine v VP zvezku povezovali s tematskimi sklopi učnega načrta ter da so bile ideje v zvezku dobrodošle in uporabne. Preostali delež učiteljev (21,2 %) je bil mnenja, da je bilo treba narediti nekaj prilagoditev, predvsem v organiziranju običajne »rutine« pouka (npr. preverjanje narejenih nalog pri enem predmetu ni bilo mogoče, kadar so učenci uporabljali VP zvezek pri drugem predmetu, zato sta se morali učiteljici ustrezno organizirati in uskladiti) ter pripravi učencev na uporabo zvezka (ena učiteljica je omenila, da »so se otroci v zvezku na začetku težje znašli, zato so se morali nanj najprej privaditi«). 86,5 % učiteljev je potrdilo, da pouk z VP zvezkom ne pomeni dodatnih ur pri pouku, medtem ko se 21,2 % učiteljev s tem ni strinjalo, saj so bili mnenja, da bi za reševanje nalog v zvezku potrebovali dodatne ure pri pouku, zato nalog niso rešili.

Diskusija

V priporočilih za uspešen prehod otroka iz vrtca v šolo, ki jih je izdal Zavod za šolstvo, je zapisano, da je temeljni cilj pri prehodu otrok iz vrtca v šolo podpora otrokom, da se v novem okolju dobro počutijo in da postopoma razvijejo večšine sobivanja med vrstniki (Cotič Pajntar in Zore 2018, str. 3). Na omenjeni prehod vpliva veliko dejavnikov, med katerimi učni pripomočki zagotovo niso prioritetni, pa tudi ne zanemarljivi.

Ob razvoju zvezka smo razmišljali, da če otroka v prvem razredu zjutraj na mizi pričaka zvezek z liki, ki ga bodo spremljali pri pouku, z zgodbo, ki jih vpeljuje v različne miselne aktivnosti, nalogami, s katerimi si zvezek poosebi, ga soustvarja, poimenuje in se z njim razvija, potem je tudi takšen zvezek lahko podpora in motivacija otroku pri prilagajanju na nov način dela, novo okolje. Nastal je VP zvezek, katerega vsebine so bile načrtovane, namembnost in koristnost posameznih delov zvezka pa vnaprej predvideni. Pa vendar iz prakse vemo, da četudi je razvoj izdelka skrbno načrtovan, njegovo testiranje vedno prinese še kaj novega, zanimivega in koristnega. Ni dovolj le inovativna ideja, pomembna je njena uporabljivost v praksi.

Skozi testiranje smo tako ugotovili, da:

- lahko zvezek s primerno vsebino učenec ponotrani, mu zaupa in vanj nariše svoje misli, ki so sporočila učitelju o njegovih občutkih, počutju, zrelosti, sposobnostih itd.;

- VP zvezek olajša in poveča preglednost pri delu (npr. pri medpredmetnem povezovanju, kjer učenci snov vpisujejo v različne razdelke le enega zvezka), saj je snov zbrana »na enem mestu«; preglednost VP zvezka pa je dobrodošla tudi staršem, ki lahko hitro pregledajo predelano snov svojih prvošolcev;
- z majhnim vložkom kreativnosti VP zvezek učitelju omogoča uporabljivost, ki vključuje različne oblike (npr. skupinsko delo) in metode poučevanja (npr. personalizirano učenje), pri čemer želimo prav ta del ugotovitev še dodatno nadgraditi z nekoliko drugače zastavljenimi cilji (raziskava je že v teku v šolskih letih 2020/21 in 2021/22);
- so v VP zvezku vpisani diagrami črk in števil, uporaben pripomoček pri učenju zapisovanja črk in števil, hkrati pa spodbujajo učence k samo-preverjanju in samostojnosti.

Četudi je VP zvezek le zvezek, se je z majhno nadgradnjo spremenil v uporaben učni pripomoček. Kljub temu, da se hitro postavi vprašanje, ali VP zvezek ni že kar delovni zvezek, saj vključuje 12 nalog, je v *Pravilniku o potrjevanju učbenikov* iz leta 2006 zapisano, da je »delovni zvezek učno gradivo, ki dopolnjuje učbenik in udeležencem izobraževanja omogoča, da znanje uporabijo v različnih vsebinskih zvezah in situacijah. Udeleženci izobraževanja praviloma vpisujejo postopke in rešitve nalog v sam delovni zvezek.« Tako VP zvezek ostaja zvezek, ki s svojo vsebino in strukturo spodbuja učence in učitelje h kreativni uporabi pri pouku.

Sklep

Prvo testiranje VP zvezka je končano. Na podlagi rezultatov smo ugotovili, da vsebina VP zvezka pokriva predvidene učne cilje za prvi razred osnovne šole. K temu so pripomogli tudi sami učitelji, ki so zvezek in naloge nadgrajevali v smeri njihovega doseganja.

Med testiranjem so učitelji dajali predloge o možnostih nadgradnje zvezka, kot so nadgradnja diagramov črk in števil, prilagoditev zvezka za učence s specifičnimi učnimi težavami (npr. disleksijo), razvoj novih likov in zgodbe, ki bo primerna za jesenski čas za tiste šole, v katerih si želijo VP zvezek uporabljati vse leto, itd. VP zvezek otroci s svojo uporabo in zapisi bogatijo, učiteljice pa ga s svojimi idejami in nadgraditvami soustvarjajo in sooblikujejo. VP zvezek ni pasiven učni pripomoček, zato ga lahko na podlagi teh idej uspešno razvijamo še naprej.

Zahvaljujemo se Mestni občini Ljubljana, ki je finančno podprla izdajo večpredmetnega zvezka, ter Oddelku za predšolsko vzgojo in izobraževanje Mestne občine Ljubljana za sodelovanje, predvsem vodji oddelka Mariji Fabčič in Maji Gojkovič, vodji odseka za izobraževanje. Zahvaljujemo se ravnatelju Božu Starašiniču iz Osnovne šole Franca Rozmana Staneta v Ljubljani za možnost testiranja večpredmetnega zvezka od samega začetka. Zahvaljujemo se tudi vsem učiteljicam in učiteljem iz testnih šol v Mestni občini Ljubljana, ki so s svojimi

razredi v šolskih letih 2019/20 in 2020/21 sodelovali pri testiranju VP zvezka. In končno gre zahvala vsem sodelujočim prvošolcem in prvošolkam, ki so nam pričarali nepozabno izkušnjo ob testiranju zvezka.

Literatura in viri

- Ažman, T., Brejc, M. in Koren, A. (2014). *Učenje učenja: primeri metod za učitelje in šole*. Maribor: Filozofska fakulteta.
- Cotič Pajntar, J. in Zore, N. (2018). *Priporočila za uspešen prehod otrok iz vrtca v šolo*. Dostopno na: https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/priporocila-za-vrtce_prehod_9-julij-2018.pdf (pridobljeno 9. 7. 2018).
- Gilbert, J. in Kotelman, M. (2005). Five good reasons to use science notebooks. *Science and Children*, 43, št. 3, str. 28–32.
- Gostinčar Blagotinšek, A. (2014). Učenčev zvezek za pouk spoznavanja okolja ter naravoslovja in tehnike. V: S. Mršnik in L. Novak (ur.). *Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Spoznavanje okolja / Naravoslovje in tehnika*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 119–121.
- Istenič, K. (2015). *Moj otrok gre v šolo (1. del). psihologija*. Dostopno na: <http://www.psihologija.si/novica/prvi-solski-dan-naj-otroku-ostane-v-lepem-spominu-1-del> (pridobljeno 9. 10. 2020).
- Kadivnik, M. (2019). S prvim razredom v gozdu. Izkušveno učenje na naravoslovnem dnevu. *Naravoslovna solnica. Revija za učitelje, vzgojitelje in starše*, XXIII, št. 2, str. 25–28.
- Marentič Požarnik, B. (2018). *Psihologija učenja in pouka. Od poučevanja k učenju*. Ljubljana: DZS.
- Novak, N. (2020). Ko je učenje personalizirano, ima vsak učenec glas, njegovo učenje pa je vidno. *Vzgoja in izobraževanje*, 51, št. 3, str. 6–13.
- Pogačnik-Toličič, S. (1986). Sporočilo v otrokovi risbi. V: A. Čerin, J. Porenta, O. Vipotnik in M. Bergant (ur.). *Govorica otroške risbe*. Ljubljana: Tisk ČGP DELO, str. 9–10.
- Program osnovna šola. Spoznavanje okolja. Učni načrt*. (2011). Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_spoznavanje_okolja_pop.pdf (pridobljeno 11. 5. 2017).
- Ropič, M., Urbančič Jelovšek, M. in Frančeškin, J. (2003). *Danes rišem, jutri pišem. Priročnik za učitelje in vzgojitelje v 1. razredu devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Rokus, d. o. o.
- Santos, A. A. C. in de Souza, M. P. R. (2005). Notebooks: how things are registered in the school context. *Psicologia Escolar e Educacional*, 9, št. 2, str. 291–302.
- Sokolov, C. (2009). Slikopis – Mala šola branja in pisanja. V: J. Vintar (ur.). *Razmerje med slikovnimi in besednimi sporočili*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 85–89.
- Studená, K. (2011). The pupils' notebooks as a tool in long-term research and in education. *Humanities & social sciences*, str. 248–251.
- Tušak, M. (1997). *Risanje v psihodiagnostiki I*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Zupančič, T. (2012). Kakovostna književna ilustracija za otroke. *Otrok in knjiga*, 39, št. 85, str. 5–20.

Urška STANKOVIĆ ELESINI (University of Ljubljana, Faculty of Natural Sciences and Engineering, Slovenia)

Nataša Pavla QUALIZZA (University of Ljubljana, Faculty of Natural Sciences and Engineering, Slovenia)

Tanja HRKAČ (Primary School Franca Rozmana Staneta Ljubljana, Slovenia)

Andreja ABSEC (Primary School Franca Rozmana Staneta Ljubljana, Slovenia)

Barbara LUŠTEK PRESKAR (University of Ljubljana, Faculty of Natural Sciences and Engineering, Slovenia)

Sanja JEDRINOVIĆ (University of Ljubljana, Center for the use of ICT in pedagogical process, Slovenia)

Raša URBAS (University of Ljubljana, Faculty of Natural Sciences and Engineering, Slovenia)

ANALYSIS OF USEFULNESS AND PURPOSE OF MULTI-SUBJECT NOTEBOOK IN FIRST GRADE OF PRIMARY SCHOOL

Abstract: Despite not much being written about notebooks, they crucially support the learning process. In the first grade of primary schools, teachers teach pupils responsibility and independence, including how to take care of notebooks (usu. four or more) and their use. The task might appear simple; however, it is not, as only few pupils use notebooks in their preschool period. We hypothesised that a notebook (one instead of three) with an appropriate degree of playfulness, diversity and contents variety could help motivate pupils in their work, offering aid in learning responsibility and independence. A multi-subject notebook with carefully planned contents was developed, adapted to the pupils' developmental level and linked to the learning objectives. The user experience of the multi-subject notebook in the first grades of fifteen primary schools was tested. The results showed that the notebook is suitable for use in the first grade, that the characters, the story and the tasks of the notebook motivate pupils, that the design of the notebook enables a better organisation and overview of the subjects, while the tasks following the story encourage pupils' creative enhancement and implementation with modern teaching methods.

Keywords: multi-subject notebook, learning process, elementary teaching, cross-curricular approach, group work, personalisation.

Email for correspondence: urska.stankovicesini@ntf.uni-lj.si